

דף י"ח

הגמרא ממשיכה לדון בעניין, האם אומרים בדבר שבידי אדם אומרים 'אפשר לצמצם' ולחלקו בדיוק למחצה. ואומרת, שלכאורה יש בזה מחלוקת תנאים. שנינו בברייתא שאם חלל נמצא מכוון בין שתי עיירות לא היו עורפים, ורבי אליעזר אומר ששתיהן מביאות שתי עגלות. ולכאורה התנא קמא סובר שאי אפשר לצמצם, וכל אחת יכולה לומר אני איני הקרובה. ורבי אליעזר סובר שאפשר לצמצם, וקרובה ואפילו קרובות. ואומרת הגמרא שאם התנא קמא סובר שאי אפשר לצמצם מדוע לא היו עורפים? יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו! אלא גם התנא קמא וגם רבי אליעזר סוברים שאפשר לצמצם, כרבי יוסי הגלילי, ונחלקו בקרובה ולא קרובות. התנא קמא סובר שהתורה אמרה: "וְהָיָה הָעִיר הַקְּרֹבָה אֶל הַחֲלָל", קרובה ולא קרובות. ורבי אליעזר סובר "הַקְּרֹבָה" ואפילו קרובות.

נמצא מכוון בין ב' עיירות רא"א שתייהן מביאות
אמר רב חייא בר אבין בשם רב עמרם ששנינו בברייתא, נמצא מכוון בין שתי עיירות, רבי אליעזר אומר ששתיהן מביאות שתי עגלות, וחכמים אומרים יביאו עגלה אחת בשותפות ויתנו אם חכמים סוברים שאפשר לצמצם, וקרובה ואפילו קרובות, הרי כל אחת מהערים היא קרובה והיא חייבת להביא עגלה ערופה ויביאו שתי עגלות!, ואם קרובה ולא קרובות לא יביאו אפילו אחת!. ומכאן שחכמים סוברים שאי אפשר לצמצם, ואפילו בידי אדם.

ר"ט או' הכהן בוחר את היפה דע"א
משמנים והכהן נוטל את הכחוש
מבארת הגמרא, טעמו של רבי טרפון הסובר שהכהן בורר לו את היפה כשיצאו שני ראשיהם יחד, מפני שהוא סובר שמרוב בריאותו של הבריא הוא שקדם לאחיו ויצא ראשון. ורבי חייא בר אבא אמר בשם רבי יוחנן שרבי עקיבא אומר שהכהן נוטל את הכחוש. ורבי חייא בר אבא אמר לרבי יוחנן הרי שנינו במשנה שמשמנים ביניהם. ומשמע שהבעלים והכהן מחלקים ביניהם את מה שאחד יפה מחברו? אמר לו רבי יוחנן, בעוד שהיית אוכל

תמרים בבבל ומעדן עצמך אני פרשתי את דברי רבי עקיבא לפי מה ששנינו בסיפא¹⁸⁷. מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו, רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה. ואם הפירוש של משמנים הוא שהם חולקים ביניהם, מדוע לא יחלקו ביניהם את החי? אלא הפירוש של משמנים הוא שהשומן יהיה ביניהם. הבעלים יאמר לכהן הבא ראייה שהשמן הוא הבכור וקח אותו, והמוציא מחברו עליו הראיה.

לר"מ חייב במתנות שהכהן בא מב' צדדים אמר רבי יוחנן, טעמו של רבי מאיר הסובר שהשני חייב במתנות, הואיל והכהן בא עליו משני צדדים. אם הוא בכור הוא כולו שלי, וזה שקבלתי ממך אינו בכור ואחזירנו לך ואקח את מתנותיו. ואם אינו בכור תן לי את המתנות. ורבא ביאר שטעמו של רבי יוסי הסובר שאינו חייב במתנות, שעשו שאינו זוכה כזוכה, ואפילו שהולד השני לא בא לידי מעולם והכהן לא זכה בו חכמים עשו אותו כמו שבא לידי. מפני שיד הכהן היתה שייכת בו מתחילה שהרי יש ספק אם הוא הבכור. וכמו שהכהן מכרו לישראל במומו, ולקח במקומו את חילופיו. ושנינו לעיל¹⁸⁸ שבכור שכהן מכרו לישראל פטור מן המתנות מפני שהוקש לצבי ואיל¹⁸⁹.

רבי אלעזר אמר שהכל מודים שספק בכור שאין חליפיו ביד כהן חייב במתנות. ושואלת הגמרא מיהו הכל מודים, אם רבי יוסי, הרי הדבר פשוט שלא פטר אלא כשחליפיו ביד כהן, מפני שעשו שאינו זוכה כזוכה? מבארת הגמרא, שהיינו אומרים שטעמו של רבי יוסי הוא מפני שאם יחייבו אותו במתנות הוא יחשוב שהוא חולין גמור ויעבור על איסור גיזה ועבודה, ופטור ממתנות אפילו שאין חליפיו ביד כהן. ורבי אלעזר אמר שטעמו של רבי יוסי הוא שחליפיו ביד כהן. ושואלת הגמרא האם היה אפשר לומר כך

לר"מ חייב במתנות שהכהן בא מב' צדדים

אר"א הכל מודים בספק בכור שאין חליפיו ביד כהן

187 רש"י פירש בעוד שהייתה אוכל תמרים בבבל ומעדן את עצמך טרחנו ליישבה וכן פירש רשב"ם בפ' בית כור (ב"ב דף קז:). וקשה שהיה צ' לומר תמרים. אלא ה"פ מוטב שיהיה לך להיות אצלי ולטרוח בהלכה ולפרשה משהיית אוכל כפניות בבבל. תוס'.

188 דף י"ב.

189 מה שא' בסוף כל הגט (גיטין דף ל.) במלוה מעות את הכהן ואת הלוי להיות מפריש עליהם מחלקם הא מני ר"י דאמר עשו את שאינו זוכה כזוכה. נאמר על דברי ר' יוסי כאן. ולא על ד' רבי יוסי בפ' שנים אוחזין (ב"מ דף יב.) השוכר את הפועל ילקט בנו אחריו טעמא דר' יוסי משום דעשו שאינו זוכה כזוכה. ששם יש טעם אחר משום תקנת עניים. תוס'.

הרי שנינו בסיפא, במשנה הבאה בשתי רחלות שילדו, אחת שביכרה ואחת שלא ביכרה, שהיה רבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות, ורבי מאיר מחייב. ואומרת הגמרא שאפשר לומר שרבי יוסי אמר לדבריו של רבי מאיר. לדברי אפילו אין חליפיו ביד כהן, מפני שאם מחייבים אותו במתנות יבוא לידי גיזה ועבודה. לדברך הודה לי כשחליפיו ביד כהן שפטור מן המתנות, שעשו שאינו זוכה כזוכה. ורבי מאיר אמר לו שהוא אינו מודה וגם ספק בכור שחליפיו ביד כהן חייב במתנות.

ואמר רב פפא שהכל מודים בספק מעשר א"ר פ הכל מודים שספק מעשר פטור מהמתנות
 שפטור מן המתנות. אם קפץ אחד מן המעושרים לתוכם שאמרו (לקמן דף נח:): שכולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומם לבעלים¹⁹⁰. ושואלת הגמרא מיהו הכל מודים, רבי מאיר. הרי הדבר פשוט שאינו חייב לתת לכהן את המתנות? ואומרת הגמרא שהחידוש הוא שלא אומרים שטעמו של רבי מאיר שמחייב ספק בכור במתנות כדי שלא תשתכח תורת מתנות, והוא הדין בספק מעשר. ושואלת הגמרא האם אפשר לומר שטעמו של רבי מאיר הוא משום שלא תשתכח תורת מתנות?. הרי שנינו בסיפא שהיה רבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות, ורבי מאיר מחייב! אם טעמו של רבי מאיר הוא משום שלא תשתכח תורת מתנות מדוע רבי יוסי אמר שכל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות? ואומרת הגמרא שהיינו אומרים שרבי מאיר מחייב במתנות אפילו בספק מעשר. והמשנה מביאה את מחלוקתם בחליפין להודיעך כחו של רבי יוסי שפטור אפילו היכן שהכהן בא עליו משני צדדין.

הגמרא שואלת על מה ששנינו במשנה שאם מת אחד מהם רבי טרפון אומר יחלוקו. הרי רבי טרפון אומר שהכהן בורר לו את היפה? ורבי אמי אמר שרבי טרפון חזר בו, והוא סובר שלבעל הבית ולכהן יש חלק בשניהם.

¹⁹⁰ בספק מעשר אין הכהן בא עליו משני צדדין שאם הוא מעשר אין לכהן חלק בו שמעשר קרב שלמים ונאכל לבעלים.

משל דר"ט דומה לשנים שהפקידו
אצל רועה מניח ביניהם ומסתלק

למדנו במשנה שלר"ט יחלוקו ולר"ע אומר
המוציא מחבירו עליו הראיה. אמר רבי חייא,

המשל של רבי טרפון דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שתי בהמות,
ואחת מהן מתה ולא ידוע של מי היא. שמניח רועה ביניהם ומסתלק, והם
יחלוקו ביניהם. מפני שאין אחד מהם שמוחזק ואין מקום לומר המוציא
מחברו עליו הראיה. ורבי טרפון אמר במשנה שיחלוקו כשאותו ספק
בכור נמסר לרועה ובעל הבית והכהן באים לתבוע מהרועה את הבהמה
החיה, שאינה עומדת ברשותו של אחד מהם. והמשל של רבי עקיבא
דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית, והניחה בעדרו ומתה בהמה אחת
בעדרו. ובעל הבית אומר למפקיד שלך מתה והמפקיד אומר לו אחת
מהבהמות שלך מתה. וכיון שבעל הבית הוא המוחזק המוציא מחבירו
עליו הראיה. ורבי עקיבא אמר במשנה שהמוציא מחברו עליו הראיה
מפני שכחו של הכהן הורע כשהבכור החי היו ברשות בעל הבית, והכהן
הוא מוציא מחבירו ועליו הראיה.

ר"ט ור"ע נחלקו בחצר בעה"ב
ורועה כהן

שואלת הגמרא, אם רבי טרפון ורבי עקיבא
מדברים במקרים שונים, במה הם חולקים?

אמר רבא ויש אומרים רב פפא¹⁹¹, הכל מודים בשנים שהפקידו אצל
רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק¹⁹², ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית
שהמוציא מחבירו עליו הראיה. ונחלקו כשהבכור החי עומד בחצר בעל
הבית והכהן רועה את בהמותיו. רבי טרפון סובר שבעל הבית הקנה
לכהן מקום בחצרו¹⁹³, כדי שהכהן יזכה בבכורות כשילדו. ונוח לאדם
שתעשה מצוה בממונו, שבכורותיו של הכהיגדלו בחצירו והיא חצר של
שניהם. וכיון שהבכור החי עומד ברשות שניהם שניהם חולקים, כמו

191 בפרק המפקיד (ב"מ דף לו:): הקשו מדרבא אדרבא שאמר רבא דבשתי כריכות היה לו למידק כו'. תוס'.
192 מניח רועה ביניהם ומסתלק אינו מה שא' בגזל אחד מחמשה בני אדם מניח גזילה ביניהם ומסתלק. והקשו
(שם). ושקלי ליה כולה ואולי, והאמר ר' אבא בר זבדא ספק הנוח לכתחלה לא יטול ואם נטל לא יחזיר. ומפרש
שמניח שאמר בגזל הוא שיניח בידו או ביד בית דין עד שיתברר של מי הוא. אבל כאן לא חוששים אם יקח את
הכל מפני שמדובר כשהפקידו לו שלא מדעתו ואינו מוטל עליו לשמור, ואינו ספק הינוח. ואם מסתלק כאן ר"ל
שיחלוקו ביניהם הוא ממש כמו דרבי טרפון. ואם רוצה לומר מסתלק וכל דאלים גבר צריך לומר שמה שמדמים
את דר' טרפון לשנים שהפקידו אצל רועה שכיון ששם כל דאלים גבר ולא או' המוציא מחבירו עליו הראיה
מסבירא יש לתקן כמו כן בכהן. תוס'.

193 ואפי' בלא קנין קנה שגמר ומשעבד נפשו. או שכמה פעמים הרועה פותח ונועל וברשות בעל הבית מחזיק.
תוס'.

בשנים הפקידו אצל רועה. ורבי עקיבא סובר, שכיון ואם חצרו תעמוד ברשות הכהן יהיה לבעל הבית הפסד, אינו מקנה לכהן מקום בחצרו. והוא כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

משנה

שתי רחילות שלא ביכרו וילדו שני זכרים, שניהם לכהן. ילדו זכר ונקבה, הזכר לכהן. שני זכרים ונקבה, אחד לו ואחד לכהן, שהרי היתה עמו נקבה עמו ויתכן שהנקבה יצאת תחלה. רבי טרפון אומר, הכהן בורר לו את היפה. רבי עקיבא אומר, משמנין ביניהן. והשני ירעה עד שיסתאב, וחייב במתנות. רבי יוסי פוטר. מת אחד מהם, רבי טרפון אומר יחלוקן¹⁹⁴, רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה. ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות, אין כאן לכהן כלום, שיתכן וכל אחת ילדה נקבה ואחר כך זכר.

שתי רחילות שאחת ביכרה ואחת לא ביכרה וילדו שני זכרים, אחד לו ואחד לכהן. רבי טרפון אומר הכהן בורר את היפה, רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן. והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות, רבי יוסי פוטר. שרבי יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות. שעשו את שאינו זוכה כזוכה. זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום, שמא אותה שלא ביכרה ילדה את הנקבה ואותה שביכרה ילדה זכר. ורבי מאיר מחייב. מת אחד מהן, רבי טרפון אומר יחלוקו, רבי עקיבא אומר המוציא מחבירו עליו הראיה. ילדו זכר ונקבה, אין כאן לכהן כלום.

גמרא

מבארת הגמרא, שהמשנה צריכה לשנות את מחלוקת רבי טרפון ורבי עקיבא גם ברחל שילדה שני זכרים, וגם בשתי רחילות שילדו שני זכרים ונקבה. מפני שאם אם המשנה היתה מביאה את המחלוקת רק ברחל שילדה שני זכרים היינו אומרים ששם רבי עקיבא אומר שהכהן נוטל את הכחוש, משום

194 יחלוקו שר' טרפון חזר בו מקמייתא.

ששתי הולדות יצאו מרחל אחת. וכיון שיש ספק איזה הוא בכור המוציא מחבירו עליו הראיה, והכהן נוטל את הכחוש. אבל בשתי רחלים שלא ביכרו שילדו שני זכרים ונקבה. ששני ולדות יצאו מרחל אחת וילד אחד יצא מרחל אחת, רבי עקיבא מודה לרבי טרפון שהולד שנולד יחיד לאמו הוא משובח יותר, והכהן בורר לו את היפה. מפני שהוא משובח מפני שנולד יחיד והנקבה לא נולדה לאותה רחל והוא בכור ודאי. ואם המשנה היתה מביאה את המחלוקת רק בשתי רחלות שלא ביכרו, היינו אומרים שרבי עקיבא אמר שהכהן נוטל את הכחוש משום ששתיהן לא ביכרו. אבל באחת שביכרה ואחת שלא ביכרה רבי עקיבא מודה לרבי טרפון, מפני שהולד של המבכרת הוא משובח יותר והוא הבכור, והכהן נוטל את היפה¹⁹⁵.

195 כמו שא' במסכת תמורה דף ח ע"ב שהבכור הוא משובח. תוס'.